

Festa unchiului Andrew

Problema pe care am avut-o de rezolvat în legătură cu domnișoara Violeta Marsh contrasta fericit cu sarcinile noastre de rutină cotidiene. Poirot a primit de la ea o scrisoare laconică, dar ironică în același timp, prin care îi cerea o întâlnire și la care acesta i-a răspuns, comunicându-i că o așteaptă în dimineața următoare, la orele 11.

Tânăra a fost foarte punctuală. Înaltă, cu trăsături fine, purta o toaletă elegantă și decentă în același timp. Avea aerul senin al unei femei obișnuite să trateze afaceri și să se descurce singură în viață. În concordanță cu admirația reținută pe care mi-o inspiră cei ce folosesc termenul "o femeie modernă", nu mi s-a părut foarte simpatcă la prima vedere, în ciuda aspectului său atrăgător.

– Problema pe care vreau s-o discut cu dumneavoastră, domnule Poirot, are un caracter mai deosebit, încep eu după se așeză în fotoliul pe care prietenul meu o invitase. Cred că ar fi de preferat să încep cu începutul.

– Puteți începe, domnișoară. Eu vă ascult.

– Sunt orfană. Tatăl meu era mezinul unui fermier modest din Devonshire. Era proprietarul unei ferme foarte sărace; astfel încât cel mai mare dintre frați se hotărî să plece în Australia, unde a avut norocul să strângă o frumoasă avere, în urma unor afaceri avantajoase. În

schimb, tatăl meu, care se numea Roger, n-avea nici o atracție pentru agricultură. Datorită educației modeste, pe care și-o făcuse prin mijloace proprii, obținut postul de contabil la o mică firmă de comerț și se căsătorii cu o fată dintr-o familie de rang mult mai înalt decât a sa. Mama era fiica unui artist fără noroc. Aveam vreo șase ani când a murit tata; mama l-a urmat când împlinisem patrușprezece ani. Începând din acea zi, nu mi-a mai rămas pe lume decât o rudă, unchiul Andrew, care sosise de puțină vreme în Australia, și care cumpăraseră aici o mică proprietate căreia îi dăduse pomposul nume de Reședința Seniorială a Racului Cățărător.

Unchiul meu s-a arătat din primele clipe plin de bunătate cu sărmana orfană ce eram; m-a luat imediat la el acasă și s-a purtat cu mine, din toate punctele de vedere, ca și cu propria sa fiică. Reședința Seniorială a Racului Cățărător, în ciuda numelui său, nu era altceva decât o veche fermă.

Unchiul avea, cum se zice în popor, pământul în sânge, și se interesa continuu de metodele moderne folosite în agricultură. În contradicție cu aceasta, deși era atât de bun cu mine, avea idei total retrograde în ceea ce privește educația. Dotat cu un talent deosebit, nu primise decât o educație rudimentară și nu dădea nici cea mai mică importanță lucrurilor "care se învață din cărți". Considera că este absolut inutil să le înveți carte pe femei, căci, după el, era de preferat să le dai tinerelor câteva noțiuni practice, să faci din ele bune gospodine; cu alte cuvinte, să știe să administreze bine gospodăria în loc să le trimiți la școală. Spre profundul meu regret, am aflat că un asemenea program îmi era destinat. Această perspectivă

m-a făcut să mă revolt, căci mă simțeam deosebit de dotată pentru studiu și fără nici o predispoziție pentru treburile casnice. Cum eu nu îmi ascundeam sentimentele, acestea deveniră generatoare de ură și certuri între noi, mai ales că și unul și celălalt aveam caractere tenace și voluntare.

În sfârșit, am reușit, în ciuda tuturor greutăților, să-mi obțin diploma. Situația atinse punctul culminant în ziua când l-am anunțat pe unchiul meu că intenționez să merg la școala din Gerton, având ceva bani de la mama și fiind hotărâtă să profit de însușirile mele naturale. Atunci am avut cu unchiul meu o explicație decisivă și prelungită, în care mi-a expus, categoric, punctele sale de vedere: eu eram singura lui rudă și dorea să-mi lase moștenire toată agoniseala sa, ceea ce ar reprezenta, în viitor, o mare avere. Dar mi-a atras atenția, o dată pentru totdeauna, că dacă voi insista în ideile mele absurde, să nu aștept nimic de la el...

N-am făcut nimic care să știrbească respectul pe care-l purtam, dar am continuat să fiu neclintită în hotărârea mea, dându-i să înțeleagă limpede că îi păstram aceeași afecțiune, dar așteptam să pot să-mi duc viața după cum credeam eu de cuviință. Și ne-am despărțit cu următoarele cuvinte: *"Te crezi foarte deșteaptă, mi-a zis în încheiere, află deci că, deși nu am cultura ta, mă consider mai isteț ca tine... O să vedem... Cine râde la urmă, râde mai bine!"*

Această scenă a avut loc acum nouă ani. Ca urmare, din când în când, mă duceam să petrec câteva zile la el acasă, rămânând în relații prietenești, dar niciodată nu a mai deschis discuția despre acel subiect.

În ultimii trei ani, sănătatea sa s-a șubrezit mult, astfel încât în urmă cu aproape o lună de zile a murit. Și iată, domnule Poirot că am ajuns la scopul vizitei mele. Unchiul meu a lăsat un testament extraordinar în care se menționează că Reședința Seniorală a Racului Cățărător, cu toate acareturile, se va afla la dispoziția mea timp de un an, începând de la data decesului său; "perioadă în care, spune el, inteligenta mea nepoată va avea posibilitatea să-și pună în aplicare deșteptăciunea ei remarcabilă". După expirarea acestui termen, dacă mă voi dovedi mai puțin isteată decât el, casa și toată averea unchiului meu vor trece în proprietatea unor instituții de binefacere.

– E destul de neplăcut pentru dumneata, domnișoară, fiind singura rudă a domnului Marsh.

– Eu nu privesc lucrurile în felul acesta. Unchiul Andrew a fost cinsțit și m-a prevenit, iar eu am ales drumul pe care l-am dorit. Din clipa în care eu am refuzat să mă conformez dorințelor sale, unchiul era liber să dispună de averea lui după bunul său plac.

– Testamentul a fost redactat în fața unui notar?

– Nu, domnule. A fost redactat pe un formular tipărit și în prezența a doi martori: familia care locuiește în casa unchiului meu și se ocupă de îngrijirea lui.

– Atunci dumneata ești de părere că formula propusă de defunctul dumitale unchi este corectă?

– Eu așa consider.

– De fapt, cred că lucrurile se pot interpreta astfel, zise Poirot filosofând, după toate aparențele, unchiul dumitale a ascuns pe undeva, prin vechiul său birou, fie o sumă de bani în bancnote, fie, mai degrabă, un al doilea testament care l-ar anula pe primul, punându-vă la

dispoziție un an pentru a vă dovedi istețimea și a ghici ascunzătoarea.

– Perfect, domnule Poirot, și vă aduc cel mai mare elogiu, considerându-vă mai isteț decât mine.

– Foarte drăguț din partea dumatăle, draga mea! Sunt dispus să-mi pun la dispoziția dumatăle materia mea cenușie. Și n-ați întreprins nimic?

– Aproape nimic. Am o mare admirație pentru indiscutabila inteligență a defunctului meu unchi, pentru a presupune măcar o clipă că este vorba despre ceva ușor.

– Aveți la dumneavoastră testamentul?... O copie măcar...

Domnișoara Marsh îi întinse o hârtie. Poirot o parcurse cu vederea clătinând din cap.

– Dictată acum trei ani. Datată 25 mai și aceeași oră, 11 dimineața. Într-adevăr, foarte sugestiv! Cum era și firesc, stilul restrânge evident câmpul investigației. Da, fără nici o îndoială, este vorba de încă un testament, care chiar dacă a fost redactat cu o jumătate de oră mai târziu, ar fi de ajuns pentru a-l anula pe primul. Domnișoară, problema pe care mi-o propuneți este ingenioasă și plăcută, la care aș fi fost încântată să vă ofer o soluție. Căci, chiar dacă unchiul dumneavoastră ar fi fost isteț precum susțineți, cu siguranță că materia lui cenușie n-ar fi fost superioară celei a lui Hercules Poirot.

(Adevărul este că Poirot e de un egoism puțin întâlnit!)

– Din fericire, momentan nu mă ocup de nici un caz mai important. Așa că vom merge chiar în seara asta, Hastings și cu mine, la Reșdința Seniorială a Racului Cățărător. Familia care îngrijea casa unchiului mai locuiește acolo?

– Da se numește Backer.

A doua zi, vânătoarea începuse. Am ajuns destul de târziu, aproape se înnoptase. Backer și soția lui primiseră o telegramă prin care ne anunțam sosirea și ne așteptau la gară. Formau un cuplu destul de simpatic; el cu membrele lui noduroase, cu obraji zbârciți și trandafirii, precum cartofii prăjiți... Ea, grasă, veselă, cum sunt de obicei fetele de la țară.

Cam obosiți după drumul lung și după cele opt mile parcurse cu trăsura, ne-am dus la culcare imediat după cina compusă din pui fript, prăjitură cu mere și un castron cu frișcă proaspătă, toate acestea servite în cabinetul care câteodată ținea loc de birou sau de salon domnului Marsh. Lipit de un perete se afla un birou plin de hârtii așezate într-o perfectă ordine, în fața căruia se afla un fotoliu de piele, locul preferat al defunctului.

Pe peretele opus se afla o canapea lungă, de modă veche, iar banchetele care ocupau spațiile dintre ferestre erau acoperite cu huse închise la culoare.

– Dragă prietene, îmi spuse Poirot aprinzându-și una dintre țigările lui minuscule, va trebui să stabilim planul de atac. Am cercetat sumar toată casa, dar, după părerea mea, dacă trebuie să căutăm undeva apoi locul acela nu poate fi decât camera unde l-am găsit... Pentru început, să răsfoim toate documentele închise în acest dulap. Fără îndoială că nu am intenția să găsesc testamentul, dar putem să dăm, foarte bine, peste vreo hârtie, în aparență nesemnificativă, care să ne ajute puțin. Te rog să- i chemi.

Am făcut ce mi-a cerut și, în așteptarea lor, Poirot începu să se plimbe de la un capăt la celălalt al încăperii, aruncând priviri aprobatoare în jur.

- Domnul Marsh era un om ordonat; vezi cu câtă grijă și-a aranjat hârtiile! Pe lângă asta, există câte o plăcuță de fildeș pentru fiecare cheie de la sertare, la fel și pentru vitrină; cu câtă simetrie sunt aranjate bibelourile de porțelan! Îți face plăcere să le privești! Niciunul nu rupe armonia...

Se întrerupse brusc; își opri privirea pe cheia de la birou, de care atârna un plic foarte vechi. Poirot se încruntă și scoase cheia din broască. Pe plic scria aceste cuvinte: "Cheia biroului", cu o grafie stângace, total deosebită de etichetele caligrafiate ale celorlalte chei.

- Uite! O etichetă care nu se aseamănă deloc cu celălalte, spuse Poirot. Poate n-a făcut-o domnul Marsh, dar cine în afară de el mai locuia în casă?

Backer răspunse chemării mele apărând în pragul ușii.

- Te rog s-o aduci și pe nevasta dumitale. Vreau să vă pun câteva întrebări.

Backer pleacă, dar se întoarce câteva minute mai târziu însoțit de impunătoarea sa soție, care își făcu intrarea cu un surâs radios, ștergându-se pe mâini cu marginea șorțului.

În câteva cuvinte. Poirot le explică motivul sosirii sale. Soții Backer, la rândul lor, se arătară plini de solitudine și îndatoritori.

- În realitate, nimeni n-ar dori s-o lipsească pe domnișoara de drepturile care i le acordă justiția, declară buna femeie. Aș fi foarte mâhnită dacă tot ce se află aici ar intra în patrimoniul spitalelor!...

Poirot începu să-i interogheze. Amândoi soții își amintiră foarte bine că fuseseră martori la semnarea

testamentului: îl trimiseră pe Backer în orașul vecin pentru a găsi formulare.

– Două? întrebă repede Poirot. .

– Da, domnule; fără îndoială, ca măsură de prevedere în cazul în care unul dintre ele s-ar pierde... Ceea ce s-a și întâmplat până la urmă. Nevastă-mea și cu mine am semnat unul...

– Cam cât era ceasul?

Backer se scărpină în cap cu un aer uluit, dar femeia fu mai promptă decât el:

– Ce prost!... E foarte simplu, deoarece pusesem la fiert laptele pentru ciocolată. Nu-ți aduci aminte că a dat totul în fiert când ne-am întors?

– Și după aceea, ce s-a mai întâmplat?

– Păi, după vreo oră, domnul Marsh ne-a chemat din nou. "Am greșit... Am greșit, așa că trebuie să rupem prima hârtie și o să vă rog să semnați încă o dată... Și bărbatul meu și cu mine am semnat. Atunci, domnul Marsh ne-a dat niște bani, spunându-ne:

"V-am lăsat ceva moștenire în testamentul meu, dar pe lângă asta, în fiecare an veți primi o sumă fixă. Asta va fi un mic cadou pe care îl veți primi când eu nu voi mai fi pe lume".

Și totul s-a petrecut exact așa cum a spus el. Poirot reflectă.

– Când ați semnat a doua oară, ce a făcut domnul Marsh? Știți?

– Da, a plecat în oraș pentru a aranja niște afaceri cu unii negustori.

Atunci Poirot încercă o nouă tactică și, arătându-le cheia biroului, îi întreabă:

– Scrisul de pe plic e al stăpânului dumneavoastră?

Nu putem spune cu precizie, dar mi se are că Backer a șovăit din nou înainte de a răspunde:

– Da, domnule, e scrisul lui.

Minte, mi-am zis... dar de ce?

– În ultimii trei ani, stăpânul dumneavoastră a închiriat vreodată casa? A fost locuită vreodată de străini?

– Nu, domnule, doar de domnișoara Violeta.

– Nici o altă persoană nu a intrat în această cameră?

– Nu, domnule.

– I-ai uitat pe muncitori, Jim, îi aduse aminte soția.

– Muncitorii? exclamă Poirot, ciulind urechile.

Despre ce muncitori este vorba?

Țăranca le spuse că, în urmă cu vreo doi ani, au fost aduși acolo câțiva muncitori pentru a efectua diferite reparații în interiorul casei, dar că nu putea preciza despre ce fel de lucrări fusese vorba. După ea, nu era mare nevoie de acele reparații și credea, mai degrabă, că fusese vorba de un capriciu al stăpânului. Mai multă vreme muncitorii lucraseră în camera în care ne aflăm, dar ea nu putea spune ce făcuseră acolo, căci domnul Marsh nu îi lăsaseră să intre în încăpere pe toată perioada când fuseseră acolo muncitorii. Din nefericire, ei nu-și puteau aminti ce antreprenor se ocupase de aceste lucrări; ceea ce puteau spune cu siguranță era că muncitorii veniseră din Plymouth.

– Am avansat, Hastings, își spuse Poirot, frecându-și mâinile, în vreme ce soții Backer plecau. Nu mai încapă nici o îndoială că Marsh a scris un al doilea testament și că i-a chemat pe muncitorii din Plymouth pentru a-i construi o ascunzătoare potrivită intențiilor sale. Acum, în

loc să ne pierdem vremea scormonind pe sub dușumea sau ciocănind pereții, ne vom duce direct la Plymouth.

Am întâmpinat anumite greutăți până când să dăm peste ceea ce căutam, dar, în final, după câteva încercări infructuoase, am reușit să-l descoperim pe antreprenorul pe care îl contactase domnul Marsh.

Muncitorii cu care lucra el se aflau de mulți ani în serviciul său și i-a fost destul de ușor să ne pună în legătură cu cei doi bărbați care executaseră lucrarea comandată de domnul Marsh. Amândoi și-au adus perfect aminte despre ce era vorba și declarară că li se comandase, printre altele, să scoată o placă de la vechiul șemineu, să facă o gaură acolo și să pună placa la loc în așa fel încât nimeni să nu observe schimbarea. Cu ajutorul unei plăci alăturate, prima placă se putea ridica în formă de trapă. Lucrare dificilă, pe scurt, la care bătrânul domn s-a arătat exigent.

Muncitorul care ne-a furnizat aceste informații se numea Cogham. Era un bărbat înalt, cu mustață cărunță, cu o privire sinceră și inteligentă.

Ne-am întors foarte veseli la domeniul Racului Cățăărător și, după ce am încuiat biroul, ne-am dedicat muncii de verificare a ceea ce ni se povestise. Suprafața plăcilor de teracotă era perfect netedă și nu dezvăluia nimic neobișnuit; totuși, privind locul care ne fusese indicat, am observat imediat cavitatea ascunsă. Poirot întinse mâna, dar imediat fizionomia lui - ce are un surâs triumfal, luminos - se întunecă în fața decepției, căci nu găsi decât o bucată de hârtie pe jumătate arsă.

- Ia te uită! strigă Poirot, furios că nu se alesese cu altceva. Cineva a trecut pe aici înaintea noastră...

Am analizat nerăbdători hârtia. Nu încăpea nici o îndoială; într-adevăr era o bucată din documentul pe care îl căutam. Încă se mai putea descifra semnătura lui Backer, dar era practic imposibil să-ți dai seama exact de ce scria în testament.

Dezorientat, Poirot, care stătea în genunchi, pe jos, își lăsă toată greutatea corpului să cadă pe călcâie. Expresia lui ar fi fost sincer comică, dacă nu am fi fost atât de uluiți.

– Nu mai înțeleg nimic! bombăni printre dinți. Cine a putut distruge asta și cu ce scop?

– Soții Backer? am insinuat eu.

– De ce crezi că ei ar fi făcut-o? Și într-un caz și în altul ei nu-l vor moșteni și au mai multe șanse să-și păstreze slujba dacă domnișoara Marsh va continua să fie stăpâna casei, decât dacă aceasta ar intra în posesia unei instituții de caritate. Cine, deci, ar fi avut interes să distrugă acest testament? Spitalele ar fi beneficiat, desigur, dar e absurd să mergi cu bănuiala până acolo.

– Poate bătrânul Marsh, regretându-și prima intenție, l-a distrus cu propriile sale mâini, am spus eu.

Poirot se ridică în picioare și cu acea grijă meticuloasă pe care o are în aranjarea hainelor sale, începu să-și scuture pantofii.

– Se prea poate, recunosc eu. Ai formulat și tu o dată o ipoteză plauzibilă, Hastings. În sfârșit, nu mai avem nimic de făcut aici. Am făcut tot ceea ce se putea face omenește. Suntem atât de nesiguri cu privire la cum a procedat acest viclean Andrew Marsh, și, din nefericire, nepoata lui nu a înaintat mult în această afacere.

Am plecat imediat la gară și am ajuns tocmai la timp pentru a prinde trenul de Londra, care nu era expresul. Poirot arăta trist și nemulțumit. Pe de altă parte, eu mă simțeam destul de obosit și m-am cuibărit de îndată în fundul compartimentului. Dintr-o dată, după gara Taunton și în timp ce vagonul se punea în mișcare, Poirot îmi strigă:

– Repede, Hastings! Trezește-te și să coborâm!... Trebuie să coborâm imediat!

Eu, care încă nu avusesem timp să-mi revin din uimire, mă trezii pe peron cu capul gol și fără valize, în vreme ce trenul dispărea în mijlocul nopții. Eram furios, dar Poirot nu părea să-și dea seama de asta.

– Imbecil! Idiot! Sunt un mare idiot! Nu dimineța pot să mă laud cu "memoria mea cenușie"...

– Explică-mi ce s-a întâmplat.

Cum avea obiceiul, când îl urmărea o idee, Poirot nu dădu nici o atenție îndemnului făcut de mine.

– Cărțile negustorilor!... Am uitat cu desăvârșire acest amănunt... Da, dar unde să le găsim?... Unde? Nu contează, sunt sigur că nu mă înșel. Hai să ne întoarcem imediat acolo.

Doar că era mult mai ușor de spus decât de făcut. Tot ce am reușit să facem a fost găsirea unui autobuz de Exeter și ajungând acolo Poirot a trebuit să se resemneze cu închirierea unui automobil. Cert e că am ajuns la Reședința Seniorială a Racului Cățăărător în jurul orei trei dimineța. N-aș reuși să vă descriu stupoarea soților Backer, treziți de spaima cauzată de țipetele noastre. Dar Poirot, fără măcar să-i privească, se îndreptă spre birou.

– Ți-am mai spus, Hastings, că sunt un mare idiot, dar expresia era prea blândă; adevărul e că m-am purtat ca ultimul prost: uite, prietene, privește aici!

Ducându-se direct la birou, luă cheia și îi scoase vechiul plic care folosea uneori și de breloc. Îmi frământam creierii gândindu-mă cum va descoperi el un testament, fără îndoială, lung, pe o hârtie atât de mică. Dar, după ce tăie plicul pe trei laturi, îl netezi și se duse să aprindă focul. când acesta începu să ardă, apropie partea din interior de flacără. În câteva secunde, pe plic apărură un text slab.

– Vezi, prietene? spuse triumfător.

Atunci m-am apropiat pentru a vedea mai bine. Se zăreau deja câteva rânduri scrise de domnul Marsh, care menționau, pe scurt, că lăsa toate bunurile nepoatei sale, domnișoara Violeta. Acest document neobișnuit era datat 25 martie, orele douăsprezece și jumătate și purta semnătura martorilor: Alberto Pike, negustor de confecții, și Jessie Pike, soția sa.

– Și e legal? am întrebat zăpăcit.

– Nu cunosc nici un articol de lege care să interzică redactarea unui testament cu cerneală simpatică. Intențiile domnului Marsh sunt foarte bine exprimate și cea pe care o face moștenitoare este singura rudă în viață ce îi rămăsese. Dar cât de subtil a fost omul acesta! A prevăzut dinainte prin ce urma să treacă cea care va încerca să descopere ceea ce el ascunsese. Și toată lupta pe care am dus-o eu, sărman imbecil!... Având două formule tipărite, i-a făcut să semneze, unul după altul, cei doi soți care îi avea în serviciu și apoi a trecut la redactarea adevăratului său testament, cu cerneală simpatică din stiloul ce îl avea,

testament scris în interiorul unui plic vechi. Sub un pretext oarecare, de exemplu, pentru a elibera o factură scrisă cu creionul sub care pune o matriță, face să se tipărească semnătura negustorului și a soției acestuia sub propria-i semnătură... Apoi, râzând anticipat de festa jucată, leagă la vechiul plic cheia biroului său, spunându-ne că "dacă nepoata sa descoperă această mică șmecherie" va demonstra astfel că avusese dreptate să-și continue studiile și să-și termine cariera pe care și-o alesese și mulțumită căreia el era dispus să-i lase averea.

– Da, dar în realitate, nu ea a fost cea care a scos castanele din foc, cum se zice în popor. Ci dumneata ai fost, Poirot. Atunci, oricum ar fi, bătrânul a câștigat prinsoarea.

– Nicidecum, Hastings: te înșeli amarnic, având în vedere că domnișoara Marsh și-a demonstrat din plin persicacitatea, încredințându-mi acest caz. Oricum, trebuie să apelăm întotdeauna la profesioniști. Deci, e mai drept ca domnișoara Marsh să intre în posesia averii care i se cuvine.

Și sunt foarte curios să aflu ce ar gândi despre toate acestea bătrânul Andrew Marsh...